

GEMERTS DIALECT

Wim Vos

In Jaargang 33, 1991, nr.3/4, pp.65-79, publiceerde ik een verzameling Gîmmertse uitdrukkingen van Mevr. Francien Slits-Swinkels, een van onze gouden leden (geb. 1915). Ik beloofde u toen ook nog haar lijst van ruim 100 "karakterisering van mensen". Francien was zo vriendelijk een en ander in te spreken op een cassettebandje op 3 april 1991.

Behalve vele oudere dialectwoorden zult u waarschijnlijk in deze lijst ook woorden tegenkomen die behoren tot het algemeen plat Nederlands, maar die via bv. studenten- en soldatentaal na de oorlog zijn doorgedrongen tot het dialect en toen een dialectuitspraak hebben gekregen. Sommige woorden staan al lang in Van Dale, Groot Woordenboek der Nederlandse Taal, 8ste dr., 1961 (een oude editie dus) of ook in Wolters' Woordenboek Eigentijds Nederlands (Grote Koenen), 1ste dr., Groningen, 1986, en meer recente ook in Hans Heestermans, Luilebol! Het Nederlands Scheldwoordenboek, Amsterdam, z.j. (1989). Francien is het contact met de jeugd dus niet kwijtgeraakt.

Misschien vindt u sommige woorden nogal cru, maar ja, ze bestaan en u hoeft ze natuurlijk niet zelf te gebruiken. Wij verzamelen gewoon alles wat door Gemertse mensen vroeger en nu gezegd werd of wordt. De nieuwste woorden die ook in "Luilebol!" staan, heb ik als zodanig vermeld.

A

aawfiep: zn v, zeurkous.

aawhowr: zn v, ouwehoer.

ángaever: zn m, opschepper.

B

bás-spûlder: zn m, bazig persoon.

boerrelul: zn, m, boerelul.

brasklôôt: zn m, iemand die veel knoeit bij het eten, het werken, etc.; ook figuurlijk.

D

dèl: zn v, del, ordinaire, vieze, slordige, ook wel zedeloze meid of vrouw.

dikkòp: zn m, dikkop, iemand met een dik hoofd, of die ongezonder dik is.

döbbeltjes-snèèjer: iemand die vocht met een scherp geslepen dubbeltje als wapen, bv. op de kermis; speciaal van Ossenaren werd dit beweerd.

doerrák: zn m, gemeen, laaghartig mens.

dolle: zn m, dwaas persoon.

drangkörgel: zn o, dronkaard, drankorgel.

dreuchklôôt: zn m, saai persoon.

drilboor: zn v, iemand die andere mensen naar zijn hand wil zetten; door-drammer.

dröllewapper: zn m, onnozele hals.

dröpneus: zn v, iemand die altijd een druppel aan zijn neus heeft hangen.

dwál: zn m, 1. vuil persoon, spec. van vrouw gezegd.

2. dronkaard, iemand die teveel drinkt.

E

èèremoejlèèjer: zn m, armoedzaaier.

F

flabdròl: zn m, vent van niets waarop je niet kunt vertrouwen.

flierreflööjter: zn m, flierefluitier.

frik: zn m, schoolmeester, pedant iemand.

früjtklôôt: zn m, iemand die met hard werken nog armoede lijdt.

G

gebákje: zn o, lastige vrouw of meisje, een kruidje-roer-me-niet (Van Da-

le).

goetsák: zn m, goedzak.

goffert: zn m, lomperd, lomperik.

gölliepaap: zn m, warhoofd.

greengsklôôt: zn m, mopperpot.

H

halve zool: zn m, stommeling, sufferd; dom, onhandig persoon (modern, vgl. "Luilebol!", p.61).

hiellelèkker: zn m, hielenlikker.

hoerrejaoger: zn m, hoerenloper, -jager.

hoerrelôôper: zn m, hoerenloper, -jager.

hénnepriester: zn m, kippenfokker. "Vrügger, die ha zôn grôôte, platte maant feur op z'ne fiets stôn en dôr zaote de hénnen in ... diet ie hiejr en daor hén moez bréngé um te brüje en wîr aander um op te haole, iemmez die verstaant ha van 't fôkke vang kieppe."

J

jandoeddel: zn m, goedzak. N.B. Van Dale en de Grote Koenen geven hier: (volkst) jenever. De Gemertse betekenis is dus duidelijk anders.

jángqbèèl, zn v, huilebalk, iemand die om niets huilt. "Iemmez die um niks skrûwt."

jaochklôôt: zn m, iemand die zelf haastig is en anderen opjaagt.

jas-mí-skéngke: zn m, mager persoon.

joekkel: zn m, groot en sterk persoon.

kádèt: zn m, opschepper.

K

kákmádam: zn v, kakmadam, opgedirkte of deftig doende vrouw.

kat: zn v, kat, valse kribbige vrouw of snibbig, vals meisje.

kérqdvüvel: zn m, kerks iemand, die veel naar de kerk meent te moeten gaan.

klapèej: zn v, klappei, kwaadsprekende, babbelzieke vrouw.

klöpper: zn m, stevige, sterke man, stevige kerel (vgl Gemertse Woordenlijst, p. 33).

klòs: zn m, goedzak.

klòtfaeger: zn m, sukkel, sufferd.

klòtjavaan: zn m, goedzak.

klòtsák: zn m, sukkel, ezel. "'nen èèrme klòtsák". Het Nederlandse "kloot zak" heeft een ongunstiger betekenis.

klòtsulder: zn m, goedzak.

konteknejper: zn m, iemand die niet van vrouwen af kan blijven.

kontekraojper: zn m, vleier.

kontelèkker:, zn m, vleier.

kréng: zn o, onvriendelijke, gemene, valse vrouw.

krintekákker: zn m, krentenweger, iemand die spijkers op laag water zoekt.

kutwejf: zn o, verachtelijke, waardeloze vrouw (vgl. Luilebol!).

kwáqboks: zn v, onverschillig persoon.

kwebbel: zn v, kwebbel, kletskaus (vrouw).

kweezel: zn v, kwezel.

L

lambal: zn m, lammeling, lamstraat. "Die dü nérges iets fûr, die mákt nérges iets aojt" = vindt niets belangrijk).

lamlul: zn m, lammeling, lamstraat.

lamstraat: zn v, lamstraat.

lamzák: zn m, lamzak.

liejgbîst: zn o, leugenaar.

luldòl: zn m, kletsmaajor.

lulhowr: zn v, kletsmaajor, lulbroer (van mannen).

lummel: zn m, lummel.

M

maawert: zn m, zeurpiet, mopperaar.

miennekesmaoker: zn m, iemand met overdreven aandacht voor zijn uiterlijk en met overdreven manieren.

mierreneuker: zn m, pietje-precies.

mietje: zn o, 1. een overdreven nauwgezet kleinzielig mens 2. een homo-seksueel.

N

neecht: zn v, homoseksuele man, nicht.

nèèjneus: zn v, geile man.

neeteknipper: zn m muggezifter, pietlut, kleingeestig mens die op kleinigheden scherp toeziet.

'n vraow mî d're mènz op 'n hôch kaar

neetenipper: zn m, idem. N.B. Dit is de uitspraak van mijn vader, J.W. Vos (geb. 20 juni 1902 - + 20 juli 1991).
neukfëntje: zn o, onbetrouwbaar, klein mannetje, "die ow vernûkt" (= bedondert).

O

obdonderke: zn o, klein ventje.
opneukertje: zn o, klein, onbetrouwbaar mannetje.
opsköpper: zn m, opschepper.

P

papsák: zn m, papzak, dikke man.
peen: zn v, gierigaard.
pènnelèkker: zn m, pennelikker, kantoorbediende.
petoffelhèlt: zn m, pantoffelheld.
pielèrembidder: zn m, schijnheilige.
pietlut: zn m/v, pietlut, kleingeestig mens die op kleinigheden scherp toe ziet, "iemmez die 't chî züjke wôr 't nie verlórren is (= spijkers op laag water zoeken).
pishoos: zn v, incontinent persoon.
pízzerek: zn m, gierigaard.
plèksteel: zn m, iemand die vuil is, a.h.w. plakt van het vuil.
plèqboks: zn v, iemand die vuil is, a.h.w. plakt van het vuil.
pòttekiejker: zn m, pottekijker.
pottentaat: zn m, potentaat, bazig persoon (van mannen of vrouwen).
prezèntje: zn o, (ironisch:) waardeloos persoon.
proopere vóllek: zn m, iemand die er uiterlijk netjes uitziet maar toch niet erg hygiënisch is, "vam boove bont már van ondere stront".

R

ròkkejaoger: zn m, rokkenjager.
rooj kroot: zn v, iemand met rood haar.

S

saawelklóôt: zn m, kletsmaajor.

- sèpskejter:** zn m, iemand met veel inbeelding die echter niets presteert.
(Zie ook Gemerts Heem, Jrg. 26, 1984, nr.1, p.28, Mevr. W.J. Delisse).
- skaojnsmesjeerder:** zn m, schuinsmarcheerder, iemand van onzedelijke levenswandel.
- skejdboks:** zn v, lafaard, bangerik.
- skejtlèèrs:** zn m, schijtlaars, lafaard, bangerik.
- skeuf:** zn v, gevatte, geestige vrouw, ook vrolijke en opgewekte vrouw die als het ware zingend door het leven gaat.
- skômpraoter:** zn m, mooiprater.
- skônflöjter:** zn m, mooiprater.
- slemiel:** zn m, stumper, zielig persoon.
- slèt:** zn v, slet (1 haveloze, slordige vrouw 2 ontuchtige vrouw, hoer).
- sloerrie:** zn v, sloerie, slons, slet, slordige vrouw.
- sloomen daojkelaar:** zn m, slome duikelaar.
- sloor:** zn v, sloofje, vrouw die men het zware werk laat doen. N.B. De Grote Koenen geeft s.v. "sloor", p. 1167: 1 sullige, onnozele vrouw 2 slons, slet (= slordige man of vrouw).
- slungel:** zn m, slungel, lange, magere jongen.
- smîrpejp:** zn v, geile man. Maar vgl. "Luilebol!", p. 63; "smeerpijp" wordt hier gerangschikt onder het hoofd "vies, slordig persoon", wat dus meer het uiterlijk betreft. Van Dale, 8ste dr. 1961, geeft "smeerpoets, vuilik".
- smòwsjas:** zn m, smousjas. "Ge béént 'ne smòwsjas." N.B. Volgens Van Dale, p. 1841, is een "smous" een scheldwoord voor jood. "Smousjas" is een soort kaartspel of een partijtje daarvan. "Smousjassen" kaartspel voor 2 personen, waarbij de jas of boer de hoogste troef is, vijfhonderden.
- snaevelneus:** zn v, drinkeboer, alcoholist.
- snoeshaon:** zn m, snoeshaan, snuiter; 'ne vrîmde snoeshaon".
- stejselboks:** zn v, stijve hark (van een vrouw), die geen manieren heeft, sociaal onhandige vrouw.
- stoethaspel:** zn m, stoethaspel, onhandig persoon.
- strondbowr:** zn m, slechte boer, die slecht boert.
- strontklôôt:** zn m, idem.

stuk: zn o, knap, sexy meisje, vrouw. (Modern)

stuk fraete: zn o, onguur iemand, lomperd.

stuk on-geluk: zn o, lomperd.

T

teejtante: zn v, theetante, kletsious.

V

vèèrke: zn o, vlegel, varken (van een man).

vleegel: zn m, vlegel.

voogelverskrikker: zn m, lelijke man, vogelverschrikker.

vrèèjklôôt: zn m, amoureuze man.

vrèèjneus: zn v, idem.

W

wérqbist: zn o, werkezel, iemand die altijd werkt.

wérkeezel: zn m, idem.

Z

zaeverjèèn: zn v, zeurderig persoon.

zaeverklôôt: zn m, zeurpiet.

zaevertès: zn v, zeurderig persoon.

zákkewaaser: zn m, verachtelijk, waardeloos persoon.

zák tebák: zn m, waardeloos iemand waarmee niets te beginnen valt.

zánnek-klôôt: zn m, zeurpiet.

zaojpskaojt: zn v, zuipschuit, dronkaard.

zééjkert: zn m, zeurpiet, zeikerd.

zwamdòl: zn m, zwetser, kletsmaajor.

Dat was het weer voor deze keer! Mijn hartelijke dank aan Mevr. Francien Slits-Swinkels en voor op- en aanmerkingen en aanvullingen houden we ons natuurlijk aanbevolen zoals altijd.

Gemert, 28 maart 1992